

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

6.9.2021

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset ovat selkeät. Lain tavoitteet palvelevat myös eläinten suojelua ja eläinten hyvinvoinnin edistämistä.

Positiivista on, että nykyään käytetty termi luonnon monimuotoisuuden *ylläpitäminen* katsotaan vanhentuneeksi, ja sen sijaan pyritään käyttämään termiä *turvaaminen*, mikä sisältää tällä hetkellä ja tulevaisuudessa tarvittavat, monimuotoisuutta edistävät toimet. Ilmastonmuutoksen torjuminen auttaa myös ylläpitämään luonnon monimuotoisuutta. On tärkeää, että niiden välinen dialektiikka on sisällytetty säännöksiin.

Luonnonsuojelun viranomaiset ja muut toimijat

Luvussa suunniteltu viranomaisten ja muiden toimijoiden selkeyttäminen ja tarkempi määrittely on kannatettava toimenpide, jotta luonnonsuojelulliset toimet voidaan panna täytäntöön tehokkaammin. Myös kuntien rooli kasvaa jatkossa, ja on hyvä, että kuntia veloitetaan muun muassa ympäristötietoisuuden levittämiseen.

Luonnonsuojelusuunnittelu

Luonnonsuojelun seuranta on tarkoitus kehittää. Ympäristöministeriö veloitetaan yhdessä toimivaltaisten viranomaisten kanssa puuttumaan tarvittaessa havaittuihin ongelmiin ja aikaansaamaan riittävä suojelutaso vaarantuneelle luontotyyppille tai eliölajille. Tämän vastuun esiintuominen on oleellista ajantasaisen seurannan ja nopeamman reagoinnin toteuttamiseksi. Pidämme arvokkaana, että seurannassa pyritään suunnitelmallisuuteen ja pitkäjänteisyyteen ja samalla pyritään integroimaan mukaan käynnissä olevat pitkäaikaisseurannat.

Biodiversiteettistrategia on merkittävä uudistus. Ympäristöministeriön ja muiden tahojen yhteistyössä toteuttama tavoitteellinen toimintaohjelma mahdollistaa luonnon monimuotoisuuden turvaamisen ja kestävän käytön kaikkialla tunnistetuksi teemaksi.

Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

Pidämme tärkeänä, että luonnonsuojelun käytännön toteutuksen rahoitus on nostettu esiin ja havaittu nykyisen toimintamallin kehitystarpeet ja uusien rahoitusinstrumenttien tarve. Lajien elinympäristöjen vapaaehtoisten hoito- ja kunnostustoimien taloudellinen tukeminen valtion varoista on tärkeä uusi säännös. Uhanalaisten lajien ja luontotyyppien turvaaminen edellyttää hoito- ja kunnostustoimia. Lisäksi ilmastonmuutos tuo mukanaan lisähaasteita haavoittuvien alueiden säilyttämisessä nykyisenkaltaisina. Taloudellinen tuki on työssä välttämätöntä.

Luonnonsuojelualueet

Lausunnossa esitetään, että luonnonsuojelualueilla helpotetaan vieraslajien poistamista sekä tehdään lievennyksiä luonnonsuojelualueella sallittuun metsästykseseen.

Pääasiallisissa vaikutuksissa todetaan: *”Metsästystä koskevaa sääntelyä kansallispuistoissa ja muilla valtion luonnonsuojelualueilla esitetään muutettavaksi niin, että haitallisten vieraslajien minkin ja supikoiran pyydystäminen ja tappaminen sallittaisiin suoraan lain nojalla ilman poikkeuslupaa, samoin kuin hirvenajo ja valkohäntäkauriin ajo.”*

Ehdotetut muutokset ovat SEYn näkemyksen mukaan vahingollisia eläinten hyvinvoinnin ja koko luonnonsuojelualan periaatteen kannalta. Ehdotuksessa vaikutukset luonnolle esitetään positiivisessa valossa ja keskitytään ainoastaan edellä mainittujen lajien kantojen vähentämisen tuomille eduille muiden lajien kannalta. Vaikutuksissa sivuutetaan kuitenkin kokonaan metsästyksen eläimille aikaansaama kärsimys. Lisäksi aiheuttamista haitoistaan huolimatta sekä valkohäntäkauris että supikoira ovat levinneet laajalle, ja supikoira on jo vakiintunut laji koko maassa.

”Hirven- ja valkohäntäkauriin ajo käsittäisi ilman koiraa tapahtuvan ajometsästyksen sekä hirven tai valkohäntäkauriin metsästyksen sallittavan koiran käytön sen mukaan, mitä metsästyksessä ja sen nojalla säädetään.” Metsästyksen vapauttaminen ja etenkin ajavan koiran käyttäminen luonnonsuojelualueella kyseenalaistaa luonnonsuojelualan periaatteen, puhumattakaan vapauttamisen eläimille aiheuttamasta uhasta ja tarpeettomasta stressistä ja kärsimyksestä. Valkohäntäkauriin ajoa perustellaan lajin voimakkaasti kasvavan kannan säätelyllä, mutta kantaa voidaan onnistuneesti hallita myös elinvoimaistamalla luonnonsuojelualan petokantoja sekä tehostamalla valkohäntäkauriin pyyntiä luonnonsuojelualan ulkopuolella. Suunnitelmallinen ja ammattilaisten toteuttama kytäysjahti luonnonsuojelualan riittää näkemyksemme mukaan valkohäntäkauriskannan hallintaan. Tällöin metsästyks on valikoivaa, kohdistuu haluttuihin yksilöihin, eikä häiritse muita eläimiä kohtuuttomasti.

Vieraslajipyynnin vapauttaminen myös luonnonsuojelualueella puolestaan on eettisesti tuomittavaa ja muodostaa vakavan uhan myös muille kuin kohteena oleville eläinlajeille. Tällä hetkellä voimassa oleva poikkeuslupakäytäntö on taannut sen, että ko. haitallisten vieraslajien pyydystäminen ja tappaminen on käytännössä edellyttänyt arviota niiden esiintymismäärästä ja haitallisuudesta muulle suojelualan lajistolle. Jos pyydystäminen ja tappaminen sallitaan suoraan ja kaikkina aikoina, se tarkoittaa käytännössä minkkien kohdalla hetitappavien rautojen lisäämistä luonnonsuojelualueille. Nämä valikoimattomat pyydökset pyytävät myös lintuja sekä muita kuin kohdenisäkkäitä ja aiheuttavat vakavia loukkaantumisia jopa karhuille. Lisäksi supikoirien pyytäminen luonnonsuojelualueella loukkujen tai pysäyttävien ja noutavien koirien avulla häiritsee muiden eläinlajien elinrauhaa merkittävästi.

Luonnon monimuotoisuutta vaaliessa tulee kunnioittaa myös eläinyksilöitä. Vaikka jaamme käsityksen siitä, että haitalliseksi katsottuja vieraslajeja pitää pystyä hallitsemaan, on ehdotus niiden pyynnin vapauttamisesta myös luonnonsuojelualueella kohtuuton. Supikoiran saalismäärät ovat kääntyneet pyynnin vapauttamisen jälkeen vuodesta 2019 laskuun, eikä mitään näyttöä pyynnin tehostumisesta vapauttamisen myötä ole.

”Metsästyksen harkitun sallimismahdollisuuden myös alle 100 hehtaarin laajuisilla luonnonsuojelualueilla ei laissa säädetyt reunaehdot huomioiden arvioida aiheuttavan erityisiä haitallisia monimuotoisuusvaikutuksia, mutta se voisi välillisesti tuoda positiivisia monimuotoisuusvaikutuksia, mikäli luonnonsuojelualan perustamisen hyväksyttävyyden paranisi ja suojelualan perustaminen helpottuisi.” Myös tämä uudistusehdotus on näkemyksemme mukaan eettisesti arveluttava. Luonnonsuojelualan perustaminen tähtää ensisijaisesti ekosysteemien suojeluun ja rauhoittamiseen ihmistoiminnalta. Tämä koskee myös alueen eläimiä. Vaikka luonnonsuojelualan perustaminen välillisesti helpottuisi, ehdotettu uudistus kyseenalaistaisi pienempien luonnonsuojelualan perimäisen tarkoituksen eläinten suojelun osalta. Emme

kannata kehityskulkua, jossa luonnonsuojelualueiden kehitys tulevaisuudessa etenee Suomessa yhä enemmän kohti mallia, jossa laajat suojelualueet toimivat palvelen pohjimmiltaan ihmisten elämys- ja virkistyskäyttöä.

Ehdotus säännöksestä, jolla poistettaisiin Metsähallitukselta toimivalta myöntää luonnonsuojelualueelle lupia malminetsintään, on kannatettava. Malminetsinnällä ja myöhemmin kaivostoiminnalla on aina haitallisia vaikutuksia, ja on mahdollista, että alueen luonto vahingoittuu peruuttamattomasti.

Eliölajien suojelu

Uhanalaisten eliölajien suojelun tehostaminen on positiivinen kehityssuunta. Tätä palvelee mahdollisuus myöntää tukea ja avustusta uhanalaisten lajien elinympäristöjen kunnostukseen ja hoitoon. Voimassa oleva luonnonsuojelulaki on varsin kankea, eikä se ole toistaiseksi mahdollistanut ripeää reagoimista uhanalaisten lajien vaatiessa kiireellisiä suojelutoimenpiteitä, eikä liioin huomionut esimerkiksi uusia eliölajeja. Tähän puututtaisiin nyt kieltämällä edellä mainittujen eliölajien elinpaikan heikentäminen. Kannatamme sitä, että ELY-keskus voi nopeasti evätä oikeuden kajota Suomessa uutena löydetyn tai tieteelle tuntemattoman eliölajin esiintymisalueeseen määrääjäksi.

Matelijoiden ja sammakkoeläinten lisääminen rauhoitettavien lajien piiriin on hyvä uudistus. Erityisesti suojeltavan eliölajin avustettu leviäminen on kannatettava lisäys. Tämä uusi pykälä mahdollistaa uudella tavalla suojeltujen eliölajien olemassaolon turvaamisen.

Luonnonsuojelun valvonta, hallintopakko ja rangaistukset

Valvonta on avainasemassa luonnonsuojelun toteutumisessa käytännössä. Valvontaa suorittavalle viranomaiselle suunniteltu oikeus tarkastuksiin ja tiedonsaantiin on välttämätön viranomaisen toimivallan lisäämiseksi.

Luonnonsuojelulain tavoitteiden saavuttaminen

Lakiehdotus vastaa pääasiassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen hyvin. Lajien suojeluun näennäisesti tähtäävä vieraslajien poistamisen helpottaminen sekä lievennykset luonnonsuojelualueella sallittavaan metsästyksen eivätkä onnistuneita ehdotuksia.

Minkin ja supikoiran pyynnin vapauttaminen luonnonsuojelualueella lisää ihmistoimintaa alueella ja on todellinen uhka myös muille kuin kohdelajeille. Pienpetorautojen käyttö minkin pyynnissä koituu myös monen muun eläimen kohtaloksi, eikä tätä oteta kokonaiskuvassa ollenkaan huomioon. Suomen luonnossa olevat kymmenet tuhannet pyyntiraudat tappavat ja vammauttavat vuosittain lukemattomia eläimiä, eikä niistä kerätä minkäänlaista tilastoa. Paljon palstatilaa saaneet pienpetorautoihin loukkaantuneet karhut ovat seurausta yksinomaan vuonna 2019 tehdyistä lakimuutoksista, joilla muun muassa minkki siirrettiin rauhoittamattomaksi lajiksi ja sen pyytäminen hetitappavilla raudoilla sallittiin ympäri vuoden myös pesimäaikana. Minkkien sekä supikoirien pyytäminen luonnonsuojelualueilla aiempaan tapaan poikkeusluvalla perustellusti ja suunnitellusti on näkemysellemme mukaan edelleen riittävä tapa hallita niiden kantoja.

Hirven ja valkohäntäkauriin ajaminen häiritsee huomattavasti muuta luonnonsuojelualan lajistoa. Myös tätä ehdotusta tehdessä on nähtävästi ajateltu vain kohdelajien saalismäärän maksimointia, eikä ajometsästyksen vaikutusta muihin lajeihin ole tarpeeksi arvioitu. Valkohäntäkauriiden kannan hallintaan valikoiva kyttäysjahti riittää SEYn näkemyksen mukaan varsin hyvin, ja sen avulla pystytään poistamaan haluttuja yksilöitä.

Malminetsintä luonnonsuojelualueilla

Pidättekö tarkoituksenmukaisena rajoittaa malminetsintää luonnonsuojelualueilla

1) ehdotetulla tavalla poistamalla viranomaisen mahdollisuus myöntää lupa malminetsintään valtion luonnonsuojelualueilla?

Ehdotettu tapa on kannatettava. Malminetsintä on vastoin luonnonsuojelualan periaatetta arvokkaiden luontoarvojen suojelusta. Malminetsintä ja etenkin myöhemmin mahdollinen kaivostoiminta tuhoavat maaperää, ympäröivää luontoa ja sitä kautta eläinten elinympäristöä usein peruuttamattomasti. Luvanvaraisten geologisten tutkimusten toteuttaminen sen sijaan voi pitkällä aikavälillä palvella luonnonsuojelua, kunhan se toteutetaan minimoimalla riskit ja aiheutuvat haitat alueen luonnolle ja eläimistöille.